

การศึกษาลักษณะของความตกลงว่าด้วยการค้าบริการต่อ
กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าวในประเทศไทย

นายมานะชัย วัฒนาวงศารัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-828-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF THE GENERAL AGREEMENT ON TRADE IN SERVICES ON THAI LAWS
RELATING TO ALIEN'S OCCUPATION AND PROFESSION

Mr. Manachai Wattanawongsarat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

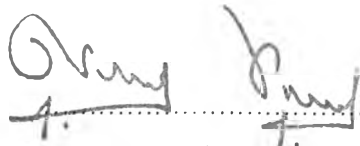
Academic Year 1998

ISBN 974-331-828-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาผลกระทบของความตกลงว่าด้วยการค้าบริการต่อกฎหมาย
ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าวในประเทศไทย
โดย นาย มานะชัย วัฒนาวงศารัตน์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ปัจจุสานนท์

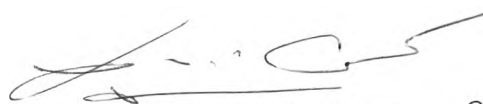
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ปัจจุสานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุดาศิริ วงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ประมวญ จิตะสมบัติ)

มานะชัย วัฒนาวงศารัตน์ : การศึกษาผลกระทบของความตกลงว่าด้วยการค้าบริการต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าวในประเทศไทย

(Effects of the General Agreement on Trade in Services on Thai Laws relating to Alien's Occupation and Profession) อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร. ชุมพร ปัจจุบันนท์, 315 หน้า

ISBN 974-331-828-3

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการที่มีต่อการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว สำหรับการปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงนี้ รัฐภาคีจะต้องทำการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีรัฐหนึ่งในความตกลงนี้ จึงต้องทำการปฏิบัติตามพันธกรณีโดยแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว

อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทยได้สงวนอาชีพบริการบางอย่างสำหรับคนชาติ อันจะเป็นการขัดต่อหลักการของความตกลงในเรื่องการเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับ ปัญหาจึงมีว่าประเทศไทยจะมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวอย่างไรให้สอดคล้องกับพันธกรณี โดยที่ยังคงรักษามลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับแรงงานไทย

จากการวิจัยได้พบว่ามีอาชีพบริการ 8 อย่างที่สงวนให้ตามกฎหมายไทยได้รับผลกระทบจากความตกลงอาชีพเหล่านี้ได้แก่ งานก่อสร้าง, งานช่างเขียนยนต์, งานให้บริการทางบัญชี, งานให้วิชาชีพวิศวกรรม สาขาวิศวกรรมโยธา, งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรม, งานตัวแทนหรือนายหน้า, งานจัดนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์, และ งานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่สงวนอาชีพเหล่านี้ เพื่อที่จะรองรับการเปิดตลาดเสรีก้าวหน้าตามลำดับซึ่งจะมีขึ้นจากการเจรจาการค้าพหุภาคีในแต่ละรอบ นอกจากนี้จากการประเมินตารางแสดงข้อผูกพันเฉพาะของประเทศต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการค้าบริการรูปแบบที่ 4 ซึ่งเป็นเรื่องของการให้บริการโดยบุคคลธรรมดา พบว่าประเทศภาคีสถวนในญ่ยังคงแสดงเจตนาไม่ผูกพันเกี่ยวกับการให้บริการรูปแบบนี้ นั่นหมายความว่าประเทศเหล่านี้ต่างไม่เปิดตลาดแรงงานให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศตนได้ และโดยที่การเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับนั้นจะขึ้นอยู่กับผลการเจรจาการค้ารอบถัดไป ดังนั้นประเทศไทยจึงยังไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อที่จะเปิดตลาดแรงงานของตน หากประเทศภาคีสถวนในญ่ยังคงไม่เปิดตลาดแรงงานของตนเช่นกัน

ภาควิชา ..... นศ. นศ.
สาขาวิชา ..... นศ. นศ.
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต ..... นศ. นศ.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... นศ. นศ.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C870302 : MAJOR LAW
KEY WORD:

THAI ECONOMIC LAW / LIBERALIZATION / GENERAL AGREEMENT ON
TRADE IN SERVICES

MANACHAI WATTANAWONGSARAT : EFFECTS OF THE GENERAL AGREEMENT
ON TRADE IN SERVICES ON THAI LAWS RELATING TO ALIEN'S OCCUPATION
AND PROFESSION. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF.CHUMPORN PACHUSANOND,
PH.D. 315 pp. ISBN 974-331-828-3

This thesis is focused on the effects of the General Agreement on Trade in Services (GATS) relating to Alien's occupation and profession. Under GATS obligations, resulting from Multilateral Trade Negotiation known as Uruguay Round, GATS's members should reduce obstacles for market access and national treatment. As one of GATS member, Thailand has to fulfil GATS's requirements by amending laws regarding to Alien's occupation and Profession.

However, Thai Legislation reserved some kind of services only for her national which may not be compatible with GATS's principles on progressive liberalization. The problem is how the said legislation should be amended progressively by taking into accounts our national interest especially for our Thai labour and international requirements.

According to the findings, there are 8 kinds of services as reserved profession under Thai laws effected by GATS. They are construction works, transportation services, accounting services, civil engineering services, architectural services, Agent and broker services, tourist operator and tourist guides services, and legal services. Therefore, Occupation and Profession Laws of Thailand have to be amended in order to respond progressively the result of Multilateral Trade Negotiation round by round. The outcome of the analysis on Schedule of commitments of GATS members, Presence of Natural Persons as one mode of service supply, is that most of the GATS members express their non-binding intention on this mode of supply which means that labour market on service still be reserved for their national. Progressive liberalization on this area depends on the result of the next round trade negotiation. Consequently, Thailand has not be urgently, at present, to amend their legislation as far as the other members still reserved some service sectors for their national.

ภาควิชา.....
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ปัจจุสานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาและความเมตตาต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก ตลอดจนให้คำแนะนำต่างๆ อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ที่ให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และได้ให้คำแนะนำที่มีค่าอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ สุดาศิริ วงศ์ และ ท่านอาจารย์ ประมวญ จิตะสมบัติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เช่นกัน

ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ยันติ ไกรกาญจน์ และ อาจารย์วีระศักดิ์ ไควสุรัตน์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนตลอดมา จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายผู้เขียนขอขอบคุณครอบครัวตลอดจนญาติมิตรที่ได้ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนด้านต่างๆ แก่ผู้เขียนเสมอมา และเหนือสิ่งอื่นใด ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดามารดา สำหรับทุกๆ สิ่งที่ได้ให้แก่ผู้เขียนมาตลอดชีวิต

คุณงามความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอให้เป็นของบิดามารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่สั่งสอนผู้เขียนมา ส่วนสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่อง ผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว

มานะชัย วัฒนาวงศ์รัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอบเขตการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐาน	4
1.4 วิธีการศึกษาและวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2. ผลกระทบจากพันธกรณีและกฎระเบียบต่างๆ ภายใต้ GATS	
เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าวในประเทศไทย.....	6
2.1 ความหมายของการค้าบริการ.....	6
2.1.1 ความหมายของ "บริการ" ในทางเศรษฐศาสตร์	6
2.1.2 ความหมายของการค้าบริการภายใต้ความตกลงทั่วไป ว่าด้วยการค้าบริการ.....	10
2.2 ผลกระทบจากพันธกรณีและกฎระเบียบทั่วไปภายใต้ GATS	
เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าวในประเทศไทย.....	17
2.2.1 ผลกระทบจากพันธกรณีและกฎระเบียบทั่วไปที่เกี่ยวข้อง กับการเปิดเสรีการค้าบริการ.....	19
2.2.1.1 ผลกระทบในเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favored nation treatment)	19
2.2.1.2 ผลกระทบในเรื่องการปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส (Transparency).....	21
2.2.1.3 ผลกระทบในเรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic integration)....	24
2.2.1.4 ผลกระทบในเรื่องข้อบังคับภายใน (Domestic Regulation).....	25

	หน้า
2.2.1.5 ผลกระทบในเรื่องการยอมรับ (Recognition).....	27
2.2.1.6 ผลกระทบในเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement).....	29
2.2.1.7 ผลกระทบในเรื่องข้อยกเว้นทั่วไป (General Exemption).....	30
2.2.2 ผลกระทบจากพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดตลาด	
เสรีกำหนดราคาตามลำดับ.....	32
2.2.1.1 ผลกระทบในเรื่องการปฏิบัติตามหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access)	35
2.2.1.2 ผลกระทบในเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ(National Treatment)...	37
บทที่ 3 ข้อผูกพันของประเทศต่างๆ ในตารางแสดงข้อผูกพันเฉพาะ	
ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว.....	39
3.1 ข้อผูกพันเกี่ยวกับ Mode of supply ที่ 4 ของประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว...	42
3.1.1 ข้อผูกพันของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	42
3.1.2 ข้อผูกพันของประชาคมยุโรป.....	45
3.1.3 ข้อผูกพันของประเทศญี่ปุ่น.....	46
3.1.4 ข้อผูกพันของประเทศแคนาดา.....	48
3.1.5 ข้อผูกพันของประเทศออสเตรเลีย.....	50
3.1.6 ข้อผูกพันของประเทศนิวซีแลนด์.....	51
3.2 ข้อผูกพันเกี่ยวกับ Mode of supply ที่ 4 ของประเทศในกลุ่มประเทศในอาเซียน...	52
3.2.1 ข้อผูกพันของประเทศไทย.....	52
3.2.2 ข้อผูกพันของประเทศอินโดนีเซีย.....	53
3.2.3 ข้อผูกพันของประเทศมาเลเซีย.....	54
3.2.4 ข้อผูกพันของประเทศฟิลิปปินส์.....	55
3.2.5 ข้อผูกพันของประเทศสิงคโปร์.....	56
3.2.6 ข้อผูกพันของประเทศบรูไน.....	57
3.3 ข้อผูกพันเกี่ยวกับ Mode of supply ที่ 4 ของประเทศในกลุ่มประเทศอื่นๆ.....	58
3.3.1 ข้อผูกพันของประเทศจีน.....	59

	หน้า	
3.3.2	ข้อมูลพันธของประเทศเกาหลีใต้.....	60
3.3.3	ข้อมูลพันธของประเทศอาร์เจนติน่า.....	61
3.3.4	ข้อมูลพันธของประเทศอินเดีย.....	62
3.3.5	ข้อมูลพันธของประเทศบราซิล.....	63
บทที่ 4	การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพและวิชาชีพ ของคนต่างด้าวในประเทศไทย.....	67
4.1.	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว.....	67
4.1.1	กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว.....	68
4.1.1.1	พระราชบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.....	68
4.1.1.2	พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521.....	71
4.1.2	กฎหมายเฉพาะที่ควบคุมการประกอบอาชีพและวิชาชีพบริการ ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ.....	75
4.1.2.1	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพก่อสร้าง.....	75
4.1.2.2	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพขับชี่ยานยนต์.....	77
4.1.2.3	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้บริการทางบัญชี.....	79
4.1.2.4	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพตัวแทนและนายหน้า.....	80
4.1.2.5	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้บริการทาง วิศวกรรมสาขาโยธา.....	82
4.1.2.6	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้บริการทาง สถาปัตยกรรม.....	85
4.1.2.7	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพมัคคุเทศน์และ บริการจัดนำเที่ยว.....	87
4.1.2.8	กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้บริการทางกฎหมาย.....	89

4.2 แนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และวิชาชีพของคนต่างด้าว.....	92
บทที่ 5 บทสรุปและเสนอแนะ.....	116
รายการอ้างอิง.....	121
ภาคผนวก.....	126
ประวัติผู้เขียน.....	317